

Lagen i Turkiet fortfarande odemokratisk

Lagen i Turkiet har reformerats. Något EU krävt för ett EU-medlemskap. Men den reformerade lagen är inte så skimrande demokratisk som påstås.

Den turkiska riksdagen godkände med stor majoritet den reformerade brottsbalken (TCK) den 26 september 2004. Därmed ska hela reformpaketet vara klart och vägen för Turkiets medlemsförhandlingar med EU ligga öppen.

Och i jämförelse med tidigare så har människorättstillståndet förbättrats. Regeringen Erdogan har avskaffat dödsstraffet liksom de kraftigt kritiserade domstolarna för rikets säkerhet. Häktningstiden har förkortats från 30 dygn till max 4 dygn. Dessutom har varje häktad rätt till omedelbar advokathjälp. Nya förordningar ska förhindra tortyr och försvinnanden.

I princip ska demonstrationer fritt kunna hållas. TV-utsändningar på kurdiska finns om än i mycken liten skala och det är tillåtet att ordna privatundervisning i kurdiska. Justitieministern Cemil Cicek sa i riksdagen "Vi förespråkar rättigheter, friheter och lagens överhöghet. Ingen paragraf i TCK kan längre tolkas som en inskränkning av fri- och rättigheterna" (1)

Och som bevis frigavs fyra kurdiska politiker däribland Leyla Zana, som av EU och internationella människorättsorganisationer betraktats som politiska fångar.

Men det som är tillräckligt för EU:s toppar är det inte för turkiska människorättsorganisationer. Ordföranden för den internationellt kända turkiska människorättsorganisationen Insan Haklari Dernegi (IHD) Selahattin Demirtas kommenterade "De två senaste åren har många lagar förändrats. Men det viktigaste är hur de tillämpas och där brister det ordentligt" (2)

Den stora stötestenen i Turkiet är den ärkenationalistiska andan, hos armén, domstolarna och statsförvaltningen, vilka fortfarande anser sig stå över medborgarens fri- och rättigheter. I mitten av september - alltså innan EU-kommissionen kom med sin rapport om framstegen i Turkiet - ställdes två medlemmar av IHD inför rätta för att ha förolämpat domarna, säkerhetstrupperna, åklagarna och de civila myndigheterna under ett avdelningsmöte i Bingöl i det kurdiska sydöstra Turkiet (3)

IHD har sänt brev till statsministern Erdogan där man påvisar systematisk tortyr med bifogade foton på barn och fullvuxna som slagits av säkerhetspolisen. Enligt IHD går förövarna alltid fria och skyddas dessutom (4)

Under första hälften av 2004 fanns det 692 klagomål över tortyr. Året innan registrerade IHD 1 391 fall av tortyr, med bland annat falaka (slag på fotsulorna), elektriska chocker och s.k. palestinsk upphängning (med händerna fastbundna på ryggen) (5) Människorättsförbundet skrev i en rapport om den "alarmerande situationen" i de kurdiska områdena.(6)

Amnesty International och Human Rights Watch går inte så långt att de säger att systematisk tortyr förekommer, men de säger att tortyren är ett problem. Likaså sammanfattade, det människorättsteam som EU-kommissionen sände till Turkiet, att tortyr fortfarande är "vitt spridd" även om myndigheterna inte längre orkestrerar den. (7)

Den turkiska journalisten Dogan Özgüden har varnat för uppfattningen att den reformerade brottsbalken skulle göra Turkiet till en rättsstat. (8) Flera paragrafer har fortfarande kvar sin antidemokratiska och undertryckande karaktär.

En del av dem såsom paragraferna 158, 159 och 312 är baserade på Benito Mussolinis fascistiska lagstiftning från mellankrigstiden i Italien. Sålunda anger paragraf 300 (tidigare 158) att förolämpning av presidenten kan innebära 4 års fängelse. En förolämpning av den turkiska nationsidentiteten, republiken eller riksdagen kan enligt paragraf 302 (tidigare 159) ge 3 års fängelse. Verksamhet som är mot nationens grundläggande intressen, varvid direkt eller indirekt nytta dras av utlänningar eller utländska institutioner, kan innebära upp till 10 års fängelse. Det kan röra sig - såsom anges - om att turkiska trupper ska dras tillbaka från Cypern eller hävda att det skedde ett folkmord på armenierna (1915).

Paragraf 319 anger att värnpliktsvägran ger 2 års fängelse och om uppmaningen sker i media 3 år. Om en person sprider "ogrundad information" i krigstid kan det enligt paragraf 324 ge 10 års fängelse. Om en befolkningsdel av viss religion eller etnisk härkomst uppmuntras till hat eller fiendtlighet mot en annan befolkningsdel, som innebär fara för allmän säkerhet, bestraffas detta enligt paragraf 216 (tidigare 312) med 3 års fängelse. Sker det via media förhöjs straffet med hälften.

Just denna paragraf har otaliga gånger använts mot kurdiska organisationer och personer. Sammanfattningsvis säger Özgüden, att även med den reformerade lagen är yttrandefriheten föremål för repression från staten.

Misstänksamheten mot den reformerade brottsbalken är välgrundad. Det framgår klart av de problem som tidningen *Ülkede Özgür Güdem* har haft med rättmyndigheterna. Utav tidningens 192 nummer har de anklagats i 90 fall. I 15 fall var det överträdelser av de gamla paragraferna 312 och 159, som idag är paragraferna 216 och 302. Avskaffandet av rikssäkerhetsdomstolarna har inte förhindrat att 12 anklagelser har skett inför en annan specialdomstol. (9) I de flesta fallen lyder anklagelsen "propaganda för" eller "befrämjande av terrororganisationer". Enligt tidningens chefredaktör Önderoglu ses nyheter om den kurdiska organisationen Kongra-Gel i allt större grad som straffbar propaganda.

Ludo De Brabander

Översättning från nederländskan Per-Erik Wentus. Tidigare publicerad i *Uitpers* (Bryssel).

(1) Cemil Cicek "No article of TCK restricts freedoms"
(www.bianet.org/2004/09/01/_eng/news43946.htm)

(2) Gill Tudor. "Turkish rights reforms fall short, kurds say"
(www.kurdmedia.com/news.asp?id=5408)

(3) Yildiz Samer. "Reforms yet insufficient for free speech".
(www.bianet.org/2004/09/01_eng43108.htm)

(4) *Insan Haklari Dernegi (IHD)*. "Letter on systematic torture"
(www.kurdmedia.com/news.asp?id=5493)

(5) *Turkish Daily News*, 5 mars 2004 (www.turkishdailynews.com/)

(6) *International League of Human Rights / International Investigative Mission*. (nr 361, 19 maj 2003) "Turkey: Torture still routine practice". (www.fidh.org/article.php3id_article=1846)

(7) *Die Welt* (Berlin), 28 sep. 2004.

(8) Dogan Özgüden. “The new Turkish Penal Code full of anti-democratic articles” i: *Info-Turk* nr 313 (Bryssel) september 2004. (www.info-turk.be/bulletins.htm)

(9) Erol Önderoglu “90 trials for 192 editions of Daily Gündem”. (www.bianet.org/2004/09/01/_eng/news43110.htm)